

Annun Plunu ve İki Kesimlilik (!)

Birleşmiş Milletler eski genel sekreteri Kofi ANNAN; Rum ve Türk kesimleri halinde bölünmüş olan Kıbrıs adasının bağımsız bir devlet olarak birleştirilmesini öneren bir plan sunmuştur. Annan Planı ilk kez 11 Kasım 2002 tarihinde sunuldu. Sırasıyla 10 Aralık 2002, 26 Şubat 2003 ve 29 Mart 2004 tarihlerinde düzeltmeler ve eklenmeler yapıldı. Planın son şekli 31 Mart 2004 tarihinde Kofi ANNAN tarafından İsviçre’de taraflara sunuldu. Annan Planı ilk sunumundan bugüne kadar birçok değişim göstermiştir. Bu değişimler genelde Türk kesiminin lehine olmuştur. Ancak gördüğümüz üzere planın son hali bile Türk kesimini tatminden oldukça uzaktır.

Plana göre Kıbrıs adası bağımsız ve federal nitelikte bir devlet olacaktır. Plan gereğince Birleşik Kıbrıs Cumhuriyeti’ndeki bakanlıkların en az üçte biri Türklere oluşacaktır. Devlet başkanlığı ve başbakanlık makamları on ayda bir Türklere ve Rumlar arasında değişecektir. Nisan 2004’te Kuzey ve Güney Kıbrıs’ta yapılan referandumlarla oylamaya sunulan plan, Türk tarafında %65 oyla kabul edilirken; Rum tarafından %76 ret oyu almıştır. Planın kabul edilmesi için iki tarafında kabul etmesi gerektiği için plan hayata geçirilememiştir.

Annan Planını iki kesimlilik ile ilgili bölümdeki ekonomik yapı il yerleşim ve nüfus konuları ile ilgili maddelere dikkat edilmesi gerekir; Plan kabul edilseydi 5. ve 9. yıllar arasında belediye ve köy nüfusunun %8 i oranında, 10. ve 15. yıllar arasında ise %18 oranında Rum, kuzeye yerleşme hakkına sahip olacaktır. Ancak Karpaz Bölgesindeki Dip Karpaz, Yeni Erenköy, Sipahi Ve Adaçay köylerine eski Rum sakinleri hiçbir sınırlama ve kısıtlamaya tabi olmaksızın geri dönebileceklerdi. Ayrıca 74’ten sonra güneye göçmüş ve bugün yaşı 65’i geçmiş olan Rumlar, 5 yıllık sınırlama ile bağılı olmaksızın kuzey kesimindeki eski topraklarına göç edebilecektir. Bu kişilere aile üyeleri de refakat edebilecektir. Üstelik Karpaz’ın eski eski sakinleri, 65 yaşını doldurmuş Rumlar ve aile üyeleri 6 yıllık yerleşim sınırlamasına uymaları halinde %18lik orana tabi tutulmayacaklardır. Anlaşmadan sonra da Rumların yerleşim hakkına getirilen sınırlamaların temel hak ve özgürlüklere aykırı olduğunu öne sürerek AİHM’e müracaatla sınırlamaların kaldırılmasını talep etme hakları vardır.

Böyle bir durumda Kıbrıs Türk parça devletine yerleşmesi öngörülen Rumların oranı 15.yıla gelmeden de %28'e ulaşabilecek, hatta tüm sınırlamaların kalkması söz konusu olacaktır. Kıbrıs Türk parça devletinde %28 oranında bir nüfusa sahip olan Rum asıllı vatandaşlar seçme ve seçilme hakkına sahip olacaklardır. Planda kurucu devletlerin kendi meclislerinin yanında ortak devleti temsilen ortak bir senato ve bir Temsilciler Meclisi olması öngörülmüştür. Ortak devlet senatosunda iki tarafında eşit temsil hakkı varken; Temsilciler Meclisi'nde ise nüfus oranına göre temsil hakkı öngörülmüştür. Böylece Türk parça devletinde seçme ve seçilme hakkına sahip olan Rumların Türk kesimine ayrılmış olan koltukların önemli bir kısmına söz konusu olacaktır.

Uzun vadede, ortak devletin yönetimini üstlenecek olan başkanlık konseyinde Rumların 4, Türklerinse 2 koltuğu olacaktır. Ancak konsey üyelerinin Türk ya da Rum asıllı olması şartı aranmazken sadece parça devlet vatandaşı olmaları yeterli olacaktır. Yani Türklere ayrılan koltuklarda Rum asıllı vatandaşların oturması söz konusu olacaktır. Böylece adadaki Rum yönetimi ağırlaşacaktır. Bu durum ise Annan Planının iki kurucu devletten birinin diğeri üzerinde egemenlik kuramayacağı ile ilgili maddesine ters düşmektedir.

Eski Karpaz sakinlerinin ve 64 yaşını geçmiş Rumların kuzey tarafına göç etmeleriyle şu an orada yaşayan ve Rumların "Yerleşikler" olarak adlandırdıkları Türkiye'den KKTC'ye göçmüş olan Türkler göç etmek zorunda kalacaklardır. Ancak yer değiştirmek zorunda kalacak olan Türk yerleşikleri açısından ada da demografik dengenin tam olarak düzeltilmesi söz konusu değildir¹. Bu durumda Türk yerleşiklerinin geleceği belirsizdir.

Karpaz Bölgesi Türkiye açısından da stratejik önem taşımaktadır ve burada Rum nüfusunun ağırlaşması Türkiye'yi stratejik açıdan tehdit edebilecektir. Bilindiği üzere Avrupa'nın petrol sevkiyatının önemli bir kısmı Bakü-Ceyhan hattından yapılmaktadır ve Karpaz Türkiye'nin bu hattın iki taraflı güvenlik ve kontrolünü sağlaması açısından çok önemlidir. Ayrıca Kıbrıs adası kendisine en yakın kara olan Türkiye ile ekonomik bağlarını sağlamlaştırmalıdır. Rum yönetimi şu an bile bu bağların koparılması için AB silahını kullanmaktadır. Gelecekte, Karpaz'da Rum nüfusunun ve ortak senatoda Rum asıllı vatandaşların artmasıyla bu bağların koparılması kaçınılmaz olacaktır.

Annan Planı sadece nüfus açısından değil ekonomik açıdan da Türk kesimine zarar verebilecek niteliktedir. Mesela, plan kabul gördükten sonra Güzelyurt' Rumlara verilmesi söz konusudur. Bu da Türk kesiminin sulu tarım arazilerinin %67.5lik kısmını kaybetmesi demektir. Böylece Türk kesimi hububat, sebze, narenciye ve patates üretimlerinin büyük bir kısmını kaybetmektedir. Böylece tarım sektöründeki toplam kayıp 127milyon dolar civarında olacaktır, bu rakam KKTC'nin tarımsal gelirinin %33'üne denk gelmektedir. Ayrıca Güzelyurt'un Rum yönetimine devredilmesiyle burada mevcut olan 1350 işyeri kapanacak ve tarımda olanlarla birlikte 13bin kişinin işsiz kalması söz konusu olacaktır.

Bütün bu veriler değerlendirildiğinde görülmektedir ki Kıbrıs Türk siyasi hayatında sorgulanan Annan Planı kısa vadede Kıbrıslı Türklere uygulanan haksız izalosyonu sona erdirecek de olsa uzun hatta orta vadede Kıbrıs Türklerini adada azınlık haline getirebilecek uygulamalar mevcuttur. Aynı zamanda Kıbrıs Türkleri ile Türkiye'nin savunma konusunda paralel çizgisine de zarar verebilecek bir metindir. Bu sebeple Kıbrıs Türk siyasileri planı yeniden ele almak yerine gerçekten adada iki kesimlilik ilkesine uygun bir anlaşma için gerek Birleşmiş Milletler gerek AB nezdinde çalışmalar yapmaya çalışmalıdır. Bu sayede uluslararası toplum Referandum sonrası oluşmuş "çözüm taraftarı Kıbrıslı Türkler" imajını kuvvetlendirmiş olacaktır.